

Jaarverslag Stichting Vrienden Botanische Tuin Kralingen 2020

Inleiding

Het Stichtingsbestuur was in 2020 als volgt samengesteld: Nel van Holst, voorzitter; Joppe Burgers, penningmeester; Selma Roenhorst, secretaris; Reineke Bierenbroodspot, lid, Judit Bax, lid.

Het bestuur kwam dit jaar achtmaal in vergadering bijeen op 28/1, 20/2, 12/03, 24/04, 25/05, 22/06, 08/09 en 26/10, waarvan de meeste keren via Teams online.

Inleiding

De Stichting heeft dit jaar helaas bijna alle activiteiten op de tuin moeten annuleren wegens de coronamaatregelen. Alleen in de zomermaanden zijn er drie activiteiten geweest waarvoor belangstellenden zich vooraf schriftelijk moesten aanmelden. Het ging hier om een zomeravondopenstelling van de tuin op 8 juli speciaal voor de Vrienden van de tuin, op 5 september een concert in de buitenlucht en op 20 september de eindpresentatie van de Artist in Residence, begeleid door muziek.

Helaas hebben de vrijwilligers dit jaar het grootste deel van de seizoenen niet in de tuin kunnen en mogen werken vanwege de door de stichting Natuurstad gehanteerde coronaregelgeving. Dat zowel de tuin, de vrijwilligers en haar bezoekers hieronder te lijden hebben gehad, spreekt voor zichzelf. De Stichting heeft zich desondanks wel voor een aantal andere belangrijke zaken kunnen inzetten. Zo heeft zij de mogelijke bestemmingswijziging van het aangrenzende pand aan de Kralingse Plaslaan kritisch gevolgd en het nijpende waterprobleem van de tuin aanhangig gemaakt bij de gemeente Rotterdam. Ook het Artist in Residence-programma heeft voortgang gekregen dankzij inzet van de Stichting. Er zijn tijdens de versoepelingen twee concerten door de Stichting verzorgd. Daarnaast heeft de Stichting een waterpomp gefinancierd, naambordjes bekostigd en een bedrag opzijgezet voor de aanplant van nieuwe planten.

Communicatie

In maart 2020 is er een Tuinbericht verzonden aan de vrienden en belangstellenden van de tuin met daarin vermeld diverse wetenswaardigheden en het activiteitenprogramma dat onder voorbehoud ten tijde toch opgesteld was. Ook in 2020 werden de printkosten weer gesponsord door het Rotterdamse advocatenkantoor Ploum. De stichting Vrienden van de Botanische Tuin laat ook van zich horen via Facebook en Instagram @botanischetuinkralingen.

Bestemmingswijziging aangrenzend pand tuin

De Stichting heeft de buurtbewoners ondersteund bij hun verzet tegen de bestemmingswijziging van het pand/gebouw waar in het verleden de jeugdgevangenis gehuisvest was. Een van de doelstellingen van het legaat van W.S. Burger is dat het betreffende deel van het geschonken stuk grond groen blijft, met maatschappelijke doeleinden voor de Rotterdamse burger. De Stichting heeft zich op het standpunt gesteld om niet te tornen aan de doelstelling van het legaat van de heer W.S. Burger en deze indien nodig ook te bewaken. Aansluitend op het bewonersprotest heeft de Stichting aan de Gemeenteraad een brief gestuurd met het verzoek de bestemming 'maatschappelijk' voor het perceel Kralingse Plaslaan 108 (leegstaande jeugdgevangenis) te handhaven. In haar plannen is de gemeente naar eigen zeggen niet op de hoogte geweest van de doelstellingen van dit legaat. Inmiddels is de bestemmingswijziging teruggedraaid.

De tuin in 2020

Omdat de vrijwilligers in totaal slechts 2 maanden op de tuin konden werken, is er veel achterstand ontstaan. Tuinman Ton van der Roer heeft hard gewerkt om de tuin op hoofdzaken bij te houden. Goed nieuws dit jaar was dat vrijwilligster en hovenierster Natascha Hendriks voor 1 dag in de week is aangesteld op de tuin. Natascha en Ton hebben veel achterstand moeten inlopen. Zo is er helaas niet gezaaid en heeft de tuin het moeten doen met de planten die er nog stonden. Het verwijderen van onkruid is een grote klus geweest. Sommige stukken waren er zo erg aan toe, dat ze zijn uitgegraven en opnieuw ingepland met groenbemesting. De Stichting rekent op eventueel extra kosten voor nieuwe planten. Goed nieuws is dat dit jaar een begin gemaakt is met het aanbrengen van de langverwachte naambordjes voor de bomen en planten. Elke maand kijkt Ton wat er bloeit en evalueert wat er is opgekomen. Indien nodig worden nieuwe bordjes besteld zodat we gefaseerd toegroeien naar een volledig bestand van alle bloemen- en plantennamen. De financiering van de bordjes is voor 1/3 door de Stichting en 2/3 door Natuurstad verzorgd. De bordjes worden gemaakt door het bedrijf Danny Doet.

Beheerdershuisje

De Stichting Vrienden heeft gepolst wat de plannen zijn van Natuurstad voor het beheerdershuisje. Het huisje is voorlopig een beetje opgeknapt (centrale verwarming geïnstalleerd). Desondanks is het voor de vele bezigheden in de tuin (verzamelplek voor vrijwilligers, kantoor voor werknemers Natuurstad en de tuinman) aan de krappe kant. Ook is er in de tuin geen tot weinig plek voor educatieve activiteiten. De Stichting Vrienden heeft samen met Beijsens & ter Veer Architecten een voorstel gemaakt hoe een nieuw, multifunctioneel beheerdershuisje passend bij de stijl en achtergrond van de tuin eruit zou kunnen zien. Dit plan zou de Stichting Vrienden in de toekomst graag meenemen in een bespreking tussen gemeente, Natuurstad en Stichting Vrienden van de Botanische Tuin Kralingen om de financiering en mogelijkheden te bekijken.

Kas

In 2008 is de Stichting Vrienden met de gemeente overeengekomen tot een herbouw van de kas, waarbij de Stichting voor de financiering heeft zorggedragen. Inmiddels is de kas al een tijdje toe aan groot onderhoud en zijn aanpassingen in verband met het veranderende klimaat wenselijk. De Stichting heeft hiervoor enkele jaren geleden een bedrag opzijgezet. Arko van der Lugt, manager Tuinen van Natuurstad, heeft dit jaar het voorstel gedaan om de kas te verduurzamen en zal hier in eerste instantie vanuit Natuurstad zelf voor zorgdragen.

Wateroverlast op de tuin

Ook dit jaar liep tijdens hoosbuien en na langdurige regenval de tuin of gedeelten daarvan onder water en moesten loopplanken worden ingezet. Door de wateroverlast in maart is helaas opnieuw een mooie oude boom gesneuveld. Om de ergste nood te lenigen is een pomp besteld. Deze kan, samen met een tweede kleine pomp plus extra koppelstukken, ook worden ingezet om de tuin te bewateren met water uit de sloot. Dit is noodzakelijk in de eveneens steeds vaker optredende lange perioden van droogte. Hiermee kan tuinman Ton voorlopig uit de voeten. De Stichting heeft de pompen gefinancierd.

In maart 2020 bespreekt Petra Raas vanuit Natuurstad met afdeling Stadsontwikkeling van de gemeente uitgebreid de problemen van drainage en bewatering in de tuin en benadrukt de urgentie. De ernst van de situatie wordt gedeeld door de gemeente; zij hebben aangegeven met deze problematiek aan de slag te gaan.

Op 5 juni zijn de bestuursleden van de Stichting bij de afspraak met Natuurstad en Gemeente Rotterdam (programma Rotterdams Weerwoord) aanwezig om de waterproblematiek in de tuin te bespreken. Daar worden de volgende afspraken gemaakt:

Er is een plan nodig om te komen tot concrete stappen en zodat financiële consequenties inzichtelijk worden. Indien mogelijk een gefaseerd plan, zodat zo snel mogelijk de eerste stappen gezet kunnen worden. Dit plan wordt door de betrokken partijen gezamenlijk gemaakt, waarbij ook aanhaking van relevante gemeentelijke afdelingen zoals Vastgoed (eigenaar) en Monumentenzorg (tuin is een Rijksmonument) nodig is. Op 28 oktober vindt er opnieuw overleg plaats. Vanuit Natuurstad heeft Martine Muller het waterproject overgenomen van Petra Raas. Er zijn 5 duidelijke voorstellen uitgewerkt in nota. Voorkeur van de Stichting is dat de gemeente Rotterdam voortrekker bij dit project wordt. Hier beschikt men immers over de middelen, de kennis, de juiste kanalen voor uitvoer en eventuele subsidie. De eerste stap is dat er officiële in de eerste maanden van 2021 watermetingen gedaan worden in de tuin.

Vrijwilligers in de knel

De Stichting heeft zich dit jaar om meerdere redenen zorgen gemaakt over de positie van de vrijwilliger op de Botanische tuin Kralingen.

Ten eerste de betaling van enkele vrijwilligers. Op dit moment wordt aan een aantal geselecteerde vrijwilligers een vergoeding toegekend. In ruil daarvoor zijn zij op vaste tijden beschikbaar en springen ook in op momenten van nood, zoals ziekte van de tuinman of op dagen dat de tuin dicht is. Zo bewateren zij op die dagen de planten die dat echt nodig hebben. Deze betaling van vrijwilligers is echter een uitsterfconstructie. Dat wil zeggen dat deze wordt gehandhaafd voor de mensen die nu betaald worden, maar niet voortgezet zal worden door Stichting Natuurstad. Dat is een punt van aandacht voor de Stichting in het kader van het waarborgen van de verantwoordelijkheid en continuïteit van de bezetting in de tuin. Verminderde inzet en beschikbaarheid van vrijwilligers heeft directe gevolgen voor onderhoud en welzijn van de tuin. Zo is bijvoorbeeld deze zomer gebleken dat veel bloemen en planten het niet gered hebben omdat er geen vrijwilligers konden worden ingezet om extra water te geven tijdens perioden van aanhoudende droogte. Dit heeft weer effect gehad op de bijenstand. Eén van de bijenvolken op de tuin heeft dit jaar helaas niet overleefd doordat er te weinig vochtrijke bloemen op de tuin aanwezig waren, zo concludeert onze imker.

Samengevat, een vaste kern van vrijwilligers waar op gerekend kan worden, is een belangrijke schakel in de continuïteit en gezondheid van de tuin. Een wederkerige vergoeding daarvoor is een belangrijke blijk van waardering

Als tweede punt van zorg geldt de inzet van de vrijwilligers ten tijde van de coronamaatregelen. Hoewel tijdens meerdere periodes de tuin wel geopend mocht zijn voor bezoekers, waren de vrijwilligers niet welkom in navolging van de het advies van het kabinet 'iedereen werkt zoveel mogelijk thuis'. Het aanvankelijke begrip hiervoor van vrijwilligers en Stichting heeft later in het jaar plaatsgemaakt voor teleurstelling. Niet alleen omdat de vrijwilligers simpelweg hun dagbesteding misten, maar ook omdat ze zich onrechtvaardig behandeld voelen. Dit leidde tot vragen als: *Waarom wel bezoekers toelaten maar vrijwilligers weren? Het is toch heel gemakkelijk om voldoende afstand te houden, de tuin is meestal rustig en groot genoeg? En hoe kan het dat Arboretum Trompenburg wél gewoon vrijwilligers inschakelt? En het gemeentebuitenwerk ook doorgaat? Is onze inzet dan niet nodig?* De Stichting vreest dat een aantal trouwe vrijwilligers voor 2021 zullen afhaken. Dit alles gaat ten koste van het onderhoud en de uitnodigende sfeer van de Botanische Tuin Kralingen. Het verzoek van de Stichting aan Natuurstad om te werken met maatwerk, een

ploegensysteem, afspraken en een maximaal aantal vrijwilligers per dag, heeft helaas geen gehoor gekregen. Natuurstad heeft in een schriftelijke reactie wel aangegeven dat men streeft naar het onderhouden van de band met de vrijwilligers. De Stichting heeft dit jaar de vrijwilligers een hart onder de riem willen steken door tweemaal een verrassingspakket voor hen samen te stellen: 'welkom terug'-pakketje in de zomer en een 'groen' kerstpakket in plaats van het traditionele diner voorafgaand aan het dit jaar helaas ook Afgelaste Lichtjesfeest.

Kortom, de positie van vrijwilliger op de Botanische tuin Kralingen, verdient ook omwille van de continuering en gezondheid van de tuin na dit coronajaar extra aandacht en waardering!

Activiteiten 2020

Tijdens de versoepelingen van de coronamaatregelen heeft de Stichting zich ingezet om op een veilige manier toch activiteiten op de tuin te organiseren. Deze activiteiten zijn zeer gewaardeerd geweest.

- Op 8 juli werd een avondopenstelling georganiseerd speciaal voor de donateurs van de tuin. We hebben met 3 rondleiders (Ton, Yvette en Frans Advokaat) in groepjes de tuin verkend. Op meerdere plekken kwam Natalie Merfort langswandelen om een mooi lied ten gehore te brengen. De avond creëerde een bijzondere sfeer van verbondenheid onderling, na zo'n lange sluiting van de tuin.
- Op 5 september gaven Natalie Merfort (zang) en Reinilde Zevenbergen (harp) een prachtig concert. De regen kwam af en toe door, maar de temperatuur bleef prettig. Onder een paraplu kon er genoten worden van de mooie muziek, variërend van klassiek tot jazz. De heerlijke hapjes werden door Casa Reinders (Vlietlaan) verzorgd. Het was een magische avond.
- Op zondagmiddag 20 september 2020 heeft er aangepast programma plaatsgevonden van het oorspronkelijk geplande Herfstfeest. De bezoekers waren welkom om met ons te luisteren naar Sense Choi, een Zuid Koreaanse jazzpianiste. Zij was een onderdeel van het Pica Pica festival, dat op deze manier toch in afgeslankte vorm plaats kon vinden. We zwaaiden onze Artist in Residence Willem van Hest uit met een mooie presentatie van zijn werk en hebben onze nieuwe Artists in Residence welkom geheten, Inge Hoefnagel en Mirian Zimmerman.

Artist in Residence

Ook onze Artist in Residence Willem van Hest heeft veel van de tuin moeten missen dit jaar. Toch is het hem gelukt om in september met de uitgave van het boekje 'Een jaar in de magische Botanische tuin Kralingen-Willem van Hest portretteert de tuin en de mensen' te komen. Expositie, boekje en presentatie werden zijn mogelijk door subsidiebijdragen van Stichting Volkskracht, het Elisa Mathilda fonds, Stichting Natuurstad en de Stichting Vrienden van de Botanische tuin Kralingen.

In september 2020 hebben Inge Hoefnagel en Mirian Zimmerman het stokje van Willem van Hest overgenomen. Ook zij zien zich genoodzaakt om veelal met foto's te werken, omdat de tuin niet toegankelijk is. Hopelijk is er straks weer meer mogelijk. Mirian zal zich in de tuin gaan richten op 'verzamelen': onder ander door onderzoek naar bladvormen, doorkijkjes en kleuren groen. Inge zal zich in de tuin gaan richten op de medicinale en eetbare planten.

Donateurs

Het bestuur van de Stichting heeft dit jaar door de weinige activiteiten slechts 4 nieuwe vrienden kunnen inschrijven, waardoor het jaar kon worden afgesloten met een aantal van 435 ingeschreven relaties en vrienden.

Het Stichtingsbestuur dankt iedereen die zich voor de tuin heeft ingezet en/of de tuin op enigerlei wijze heeft ondersteund.

Selma Roenhorst, secretaris
Rotterdam, 15 maart 2021